

Η ΠΟΥΛΓΛΩΣΣΙΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μαρίνα Τζακώστα
Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης
martzak@uoc.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Θέματα συζήτησης

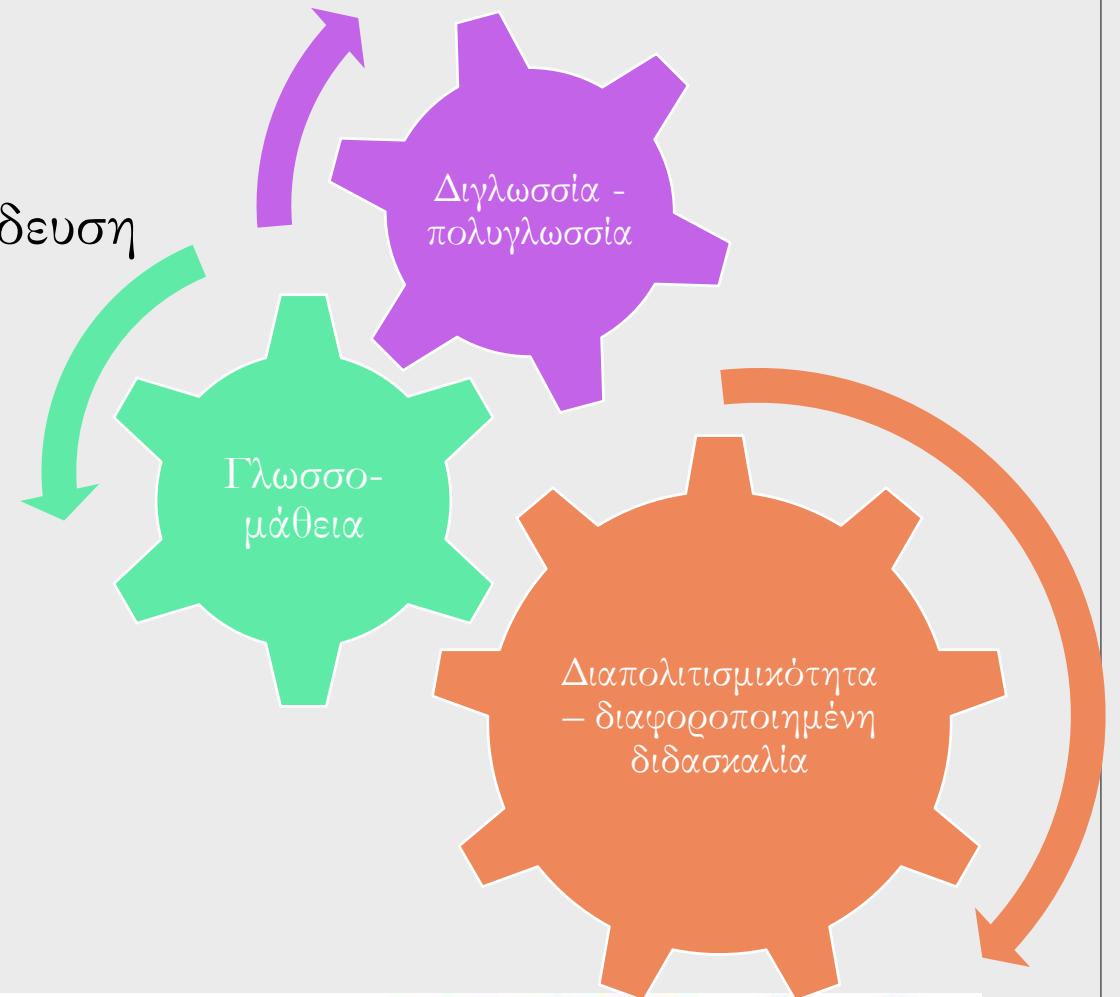
A. Διαπολιτισμικότητα & διαπολιτισμική εκπαίδευση

B. Διγλωσσία – πολυγλωσσία - ΕΕΠ

ο Πολύγλωσσες και πολυγλωσσικές τάξεις

Γ. Η αποτύπωση των παραπάνω στα ΠΣ

Δ. Η θέση του ΕΑΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πολυπολιτισμικότητα - Διαπολιτισμικότητα

- Η συνειδητοποίηση της συνύπαρξης πολλών πολιτισμών και πολιτισμικών στοιχείων
- Η δημιουργική αλληλεπίδραση στο πλαίσιο αυτής της συνύπαρξης (ΕΕ, 1997)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εισαγωγή της
αγγλικής γλώσσας
στο νηπιαγωγείο

Διαπολιτισμική εκπαίδευση

- ❖ Αναγνώριση της ισοτιμίας των πολιτισμών και της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης
- ❖ Ισοτιμία/ ισότητα του μορφωτικού κεφαλαίου ατόμων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης
- ❖ Εξασφάλιση του δικαιώματος όλων για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και στη ζωή
- ❖ Ο άνθρωπος = αφετηρία και στόχος της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής πράξης

Διγλωσσία & πολυγλωσσία

- Απουσία αμιγών τάξεων – μια (νέα;) πραγματικότητα
- Σύνθημα ΕΕ → ‘ενωμένοι στην ποικιλότητα/ διαφορετικότητα’ (united in diversity)
- Θέσπιση διεθνούς ημέρας μητρικής γλώσσας – 26 Σεπτεμβρίου (2001)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εισαγωγή της
αγγλικής γλώσσας
στο νηπιαγωγείο

‘Γλωσσική διαπολιτισμικότητα’

- Η γλωσσική ποικιλότητα προϋποθέτει την ύπαρξη ενός (μεγάλου) εύρους γλωσσικών και κοινωνικών υποβάθρων > πίεση από την νόρμα
- Η γλωσσική ποικιλότητα ως μέρος της πολιτισμικής ποικιλότητας (Farr & Daniels, 1986).
- Παιδιά από μη τυπικά και ποικίλα γλωσσικά περιβάλλοντα ίσως δεν ευνοούνται από την τυπική εκπαίδευση (στην οποία γλωσσικές και πολιτισμικές ποικιλομορφές δεν υιοθετούνται (Hynds & Rubin, 1988; King et al., 2008)).

‘Γλωσσική διαπολιτισμικότητα’

- Η γλωσσική ποικιλότητα ως σημείο κατατεθέν μιας ποικιλότροπης κοινωνίας ‘απαιτεί’ μια μέθοδο διδασκαλίας η οποία (να) διέπεται από τις αρχές της πολυπολιτισμικής/ διαπολιτισμικής/ δίγλωσσης/ πολύγλωσσης/ διδιαλεκτικής επικοινωνίας και διδασκαλίας (Byrnes & Cortez, 1993; Cho et al., 2012; Flores & Rosa, 2015; King et al., 2008; Lee, 2012; Nieto, 1992, Yiakoumetti, 2007a, b).
- Τίποτα δεν θ’ αλλάξει αν η γλωσσική πολιτική και ο γλωσσικός σχεδιασμός δεν δουν την γλωσσική ποικιλότητα ως πλεονέκτημα για την κοινωνία (Tollefson & Tsui, 2014).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκή Επιτροπή και γλωσσομάθεια

Πολύγλωσσες τάξεις

Πολυγλωσσικές
τάξεις

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εισαγωγή της
αγγλικής γλώσσας
στο νηπιαγωγείο

Το όραμα της ΕΕΠ

- Βελτίωση της ποιότητας και της ισότητας στην εκπαίδευση
- Ηγεσία και εκπαίδευση
- Ψηφιακή εκπαίδευση
- Πράσινη εκπαίδευση
- η ΕΕΠ στον κόσμο

<https://education.ec.europa.eu/about/eea-explained>

Τρόποι υλοποίησης του οράματος της ΕΕΠ

- **Εκπαίδευση και φροντίδα στην πρώιμη/ προσχολική ηλικία**
- Σχολική εκπαίδευση
- Τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Εκπαίδευση ενηλίκων
- Επαγγελματική εκπαίδευση

<https://education.ec.europa.eu/about/eea-explained>

Ποιότητα και ισότητα στην εκπαίδευση

- Επενδύοντας στην ποιότητα στην εκπαίδευση
- Συμπεριληπτική/ ενταξιακή και συνδεδεμένη εκπαίδευση
- Πρωτοβουλίες για την εκ-μάθηση των ευρωπαϊκών γλωσσών
- Βασικές δεξιότητες και διά βίου μάθηση

<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με ποιο τρόπο προωθείται η πολυγλωσσία;

- Διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας σε πρώιμη ηλικία
- Πώς ορίζεται η πολυγλωσσία; → 1+2 γλώσσες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συνοψίζοντας τα μέχρι τώρα δεδομένα ...

- Η πολυγλωσσία προάγει την διαπολιτισμικότητα (ίσως και αντίστροφα)
- Πολυγλωσσία και διαπολιτισμικότητα διαμορφώνουν τον πολίτη του κόσμου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εισαγωγή της
αγγλικής γλώσσας
στο νηπιαγωγείο

Αρχές των ΠΣ 1

2002

- Ρεαλιστικοί στόχοι, λαμβάνονται υπόψη ανάγκες, πολιτισμική ταυτότητα, κλίσεις των παιδιών
- Παρέχει ευκαιρίες, χρησιμοποιεί υπάρχουσα γνώση
  - Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης
  - Διαθεματικότητα, καλλιέργεια της μάθησης, πρόσβαση σε πηγές γνώσης

2014

- Εννοιοκεντρική & διαθεματική προσέγγιση της γλώσσας
- Υλοποίηση σχεδίων εργασίας
  - Συνεργατική μάθηση
  - ΤΠΕ
  - Διαμορφωτική αξιολόγηση
  - **Ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων**
  - Οργάνωση διδασκαλίας σε 8 ενότητες για ομαλή μετάβαση στο δημοτικό σχολείο

2021

- Καλλιέργεια της ταυτότητας της μαθήτριας/ του μαθητή
- Συνθήκες για την ομαλή πορεία του παιδιού
  - Συμμετοχικότητα & συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων
  - Καλλιέργεια ικανοτήτων (γνώσεις – δεξιότητες – στάσεις) -ενταξιακή κουλτούρα
  - Στροφή προς τον κριτικό γραμματισμό (εμπνεόμενοι από όλα τα είδη γραμματισμού)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αρχές των ΠΣ 2

2002

- 'δικαίωμα' στο λάθος
- Έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων
- Το παιχνίδι ως πυρήνας του προγράμματος
- Η γλώσσας με θεμελιώδη ρόλο στην υλοποίηση όλων των προγραμμάτων
- Ανανέωση γνώσης, ΤΠΕ και διαδίκτυο
- αξιολόγηση

2014

- Το παιχνίδι η κυρίαρχη δραστηριότητα
- Συστηματική συνεργασία νηπιαγωγείου - οικογένειας
- Διαφοροποιημένη διδασκαλία – σεβασμός στην γλωσσική, κοινωνική και πολιτισμική ταυτότητα του παιδιού

2021

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

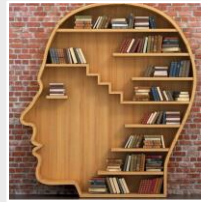

Η γλώσσα στα ΠΣ 1

2002

- Σταδιακή οικοδόμηση της γλώσσας μέσω της επικοινωνιακής προσέγγισης
- 'αποδεικτότητα' των λαθών
- Ενίσχυση των παιδιών από μη προνομιούχα περιβάλλοντα
- Καλλιέργεια - εμπλουτισμός του προφορικού λόγου μέσα από ποικίλες δράσεις
- Βασιμές εκδοχές του γραπτού λόγου

2014

- Από τον 'παραδοσιακό' γραμματισμό στους πολυγραμματισμούς
- Η γλώσσα ως 'εργαλείο' διεύρυνσης της διαφορετικότητας
- Ανάδειξη της μητρικής γλώσσας

2021

- Τριμερής προσέγγιση του γλωσσικού κώδικα (προφορικός λόγος – γραπτός λόγος – πολυγλωσσική επικοινωνία)
- Μετατόπιση από τον αναδυόμενο γραμματισμό – προς πολλαπλά είδη γραμματισμών (και κυρίως τον κριτικό γραμματισμό)
- Ενίσχυση όλων των ομιλούμενων στην τάξη γλωσσών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η γλώσσα στα ΠΣ 2

2002

- Αναγνώριση βασικών χαρακτηριστικών ανάγνωσης και γραφής
- Ο γραπτός λόγος ως αποτύπωση της (προφορικής) γλώσσας

2014

- Αναγνώριση βασικών χαρακτηριστικών ανάγνωσης και γραφής
- Ο γραπτός λόγος ως αποτύπωση της (προφορικής) γλώσσας

2021

- Αναγνώριση βασικών χαρακτηριστικών ανάγνωσης και γραφής
- Ο γραπτός λόγος ως αποτύπωση της (προφορικής) γλώσσας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η έμφαση δίνεται ...

- Στην συμμετοχικότητα και συνεργασία πολλών διαφορετικών ομάδων
- Στην ενίσχυση της πολυγλωσσίας, της πολυγλωσσικότητας & της πολυγλωσσικής επικοινωνίας
- Στην διαφοροποιημένη διδασκαλία
- Στην έννοια της ενταξιακής κουλτούρας → καλλιέργεια κριτικού γραμματισμού
- Στην διαμόρφωση της έννοιας του πολίτη του κόσμου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γιατί εισαγωγή της Αγγλικής;

- Η ευρύτερα ομιλούμενη γλώσσα στον κόσμο
- Η ευρύτερα διδασιόμενη δεύτερη/ ξένη γλώσσα
- Μία γλώσσα υψηλού κύρους – γενικώς αποδεκτή
- Συνειδητοποίηση πολυγλωσσίας – Χρήση Αγγλικής ως lingua franca
- Γιατί τώρα;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Θα μπορούσε να επεκταθεί το πρόγραμμα;

- Εισαγωγή διαφορετικών γλωσσών ανά περιοχή – π.χ. ιταλικά στα Ιόνια νησιά, τούρκικα στα νησιά του Β. Αιγαίου και τα Δωδεκάνησα
- Τοπικές γλώσσες (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών και γλωσσικών ποικιλιών)
- Άρση των (γλωσσικών) στερεοτύπων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προβλήματα και προβληματισμοί

- Στάσεις γονέων – μαθητών – εκπαιδευτ(ικ)ών (βλ. Karavas 2014)
- Πρακτικά προβλήματα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αλεξίου, Θ. & Μ. Τζακώστα. 2014. *Στρατηγικές διδασκαλίας σε παιδιά*. Διαδρομές του Κέντρου Ελληνικής γλώσσας. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση (ΕΣΠΑ 2007-2013). Θεσσαλονίκη: Κ.Ε.Γ. <http://elearning.greek-language.gr/mod/resource/view.php?id=505>
- ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ. (2003). *Διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών και αναλυτικά προγράμματα σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, ΦΕΚ 304Β/13-03-2003. Ανακτήθηκε από <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>
- Ευρωπαϊκή Ένωση – Επιτροπή των Περιφερειών, (1997). *Γνωμοδότηση για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Cdr 194/96, 12-13 Μαρτίου, Βρυξέλλες.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού, *Language teaching and learning in multilingual classrooms*, Publications Office, 2016, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/766802>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού, Day, L., Meierkord, A. (2018). *Rethinking language education and linguistic diversity in schools : thematic report from a programme of expert workshops and peer learning activities (2016-17)*, Publications Office, 2018, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/584023>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Karavas, E. (2014). Parents' Attitudes towards Early Foreign Language Instruction in Greek Public Primary Schools A Threat or Opportunity for Change? *The International Journal of Early Childhood Learning*, 20. 21-34.
- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιππίδη, Α., & Μαρινάτου, Θ. (2021). Πρόγραμμα Σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης Νηπιαγωγείου. Στο πλαίσιο της Πράξης «Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» " του ΙΕΠ με MIS 5035542.
- Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου. (2014). ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3 «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» MIS: 295450
- Σκούρτου, Ε. (2011). Η διγλωσσία στο σχολείο. Αθήνα: Gutenberg.
- Snow, K. & M. Hoefnagel-Hoehle (1978). The critical period for language acquisition: Evidence from second language learning. *Child Development* 49: 1114-1128.
- Συμβούλιο της Ευρώπης (2001). *Κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη γλώσσα: εκμάθηση, διδασκαλία, αξιολόγηση*. Ανακτήθηκε από http://www.pischools.gr/lessons/english/pdf/cef_gr.pdf
- Tzakosta, M. (2021). Language diversity in class: the case of dialectal variation. Στο I. Papadopoulos & S. Papadopoulou (Επιμ.), *Applied Linguistics Research and Good Practices for Multicultural and Multilingual Classrooms*. NOVA Publishers. 113-129.